

Literatúra

- BIANKI V. V. 1966: Lesní noviny. — Lidové nakladatelství, Praha.
- CRAMP S., BROOKS D. J., DUNN E., GILLMOR R., HALL-CRAGGS J., HOLLON P. A. D., NICHOLSON E. M., OGILVIE M.A., ROSELAAR C. S., SELLAR P. J., SIMMONS K. E. L., VOUS K. H., WALLACE D. I. M. & WILSON M. G. 1988: Handbook of the birds of Europe the Middle East and North Africa. Volume V. — Oxford University Press, Oxford.
- CUADRADO M. 1997: Why are migrant Robins (*Erithacus rubecula*) territorial in winter?: The importance of the anti-predatory behaviour. — Ethol. Ecol. Evol. 9: 77–88.
- HUDEC K. 1983: Fauna ČSSR 3/I. — Academia, Praha.
- KLÚZ Z. 1980: Ochrana ptactva. — Knihovna MOS, Přerov, Státní zemědělské nakladatelství, Praha.
- KROPIL R. 2002: Červienka obyčajná / Slávik červienka (*Erithacus rubecula*). — Pp.:459–461. In: DANKO Š., DAROLOVÁ A. & KRISTÍN A. (eds.): Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava.
- ŠTASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 2006: Červienka obecná *Erithacus rubecula*. — Pp.: 268–269. In: ŠTASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. (eds.): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice. Aventinum, Praha.

Došlo: 15. 8. 2008

Prijaté: 17. 10. 2008

Synantropizácia holubov hrivnákov (*Columba palumbus*) v intraviláne mesta Piešťany (Z Slovensko)

Synanthropisation of the Wood Pigeon (Columba palumbus) in Piešťany town (W Slovakia)

Ján Kočí

Scherera 36, 921 01 Piešťany, Slovensko; jan.koci@centrum.sk

Holub hrivnák je bežný druh, ktorý hniezdi v lesoch všetkých typov na celom našom území. Výnimku tvoria stromové porasty v intravilánoch východoslovenských miest, kde boli začiatky procesu synantropizácie u nás pozorované na prelome 80. a 90. rokov 20. stor. (Darolová 2002). Avšak v Európe proces osídľovania obcí a miest sa eviduje už zo začiatku 19. storočia. Európska hniezdna populácia sa na konci minulého storočia zväčšovala a dosiahla viac ako 9 miliónov párov (BirdLife International 2004). Je dosť pravdepodobné, že práve zvyšovanie populácie ovplyvnilo aj ich obsadzovanie hniezdných teritórií v obciach a mestách Európy. Na Slovensku sa odhaduje počet hniezdných párov na 60000–120000 (Darolová 2002).

V širšom okolí Piešťan hniezdi predovšetkým v Považskom Inovci, v zbytkoch lužných lesov v povodí rieky Váh ako aj v otvorených agrocentózach. Prvé hniezdenie z okrajovej časti Piešťan (48°36' s. š., 17°49' v. d.) – časť Floreát evidujem od r. 1996. V 80. rokoch 20. stor. v mestskom a kúpeľnom parku v Piešťanoch ešte nehniezdil (Kaňuščák 1986). Cieľom tejto správy je opis vývoja synantropizácie holuba hrivnáka v intraviláne mesta Piešťany.

Hniezdením druhu v intraviláne mesta sme sa spolu s M. Mucinom začali systematicky zaoberať až v r. 2004. Od r. 1999 sme evidovali mierny nárast počtu hniezdiacich párov v lužnom lese, ktorý prakticky priamo nadväzuje na príľahlé piešťanské parky. Avšak tento fakt

mal pravdepodobne za následok, že sa neskôr populácia z lužného lesa presunula aj do parkov a odtiaľ aj do centra mesta. V priebehu výskumu sme zaevidovali výraznú stratu plachosti jednotlivcov ako aj celých párov na prítomnosť človeka (v súčasnosti je úletová vzdialenosť menej ako 10 m). Počas inkubácie ako aj v priebehu kŕmenia mladých nie je žiadnou zvláštnosťou pozorovať dospelé jedince posedávať na anténach rodinných domov (podobne mláďatá po vyletení z hniezd). Často sme ich pozorovali spolu s J. Schuchmanom pri malom jazierku asi tri metre od rodinného domu, kde sa zletovali za vodou, podobne ako v centre mesta sa zletujú ku fontáne za zdrojom pitnej vody. KAŇUŠČÁK (2007) uvádza v mestskej časti Piešťan a v kúpeľnom a mestskom parku v r. 2004 hniezdenie 11 párov, v r. 2005 – 18 párov a v r. 2006 – 16 párov. My sme zistili nasledovné hodnoty v intraviláne Piešťan: 28 hniezdiacich párov v r. 2004, 36 v 2005, 43 v 2006 a 48 v 2007. Z uvedených výsledkov je evidentný každoročný nárast počtu hniezdiacich párov. Počet nami zistených hniezdiacich párov môže byť čiastočne skreslený aj viacnásobným hniezdením druhu v jednom roku.

Výraznejší celoplošný proces osídľovania holubov hrivnákov na Slovensku v intravilánoch jednotlivých obcí a miest asi pozvoľna začal až po r. 2000. V súčasnosti sú pozorované jednotlivé páry, alebo menšie počty hniezdiacich párov z viacerých miest a obcí Slovenska, kde doposiaľ hniezdenie nebolo evidované. V širšom okolí Piešťan v r. 2008 sú to obce Ostrov pri Piešťanoch (3 páry), Veľké Orvište (3 páry), Bašovce (2 páry, J. Schuchman in verb.), v Drahovciach som v r. 2005 evidoval 2 páry, v 2006 – 3, v 2007 – 3, v Maduniciach v 2005 – 2, v 2006 – 2, v Banke pri Piešťanoch v 2005 – 2, v 2006 – 3, v 2007 – 3. Podľa informácií obdobná situácia je aj v iných mestách a obciach na Slovensku (Bratislava – V. Kováčiková in verb., Dunajská Streda – J. Lengyel in verb., Košice – S. Pačenovský in verb.).

Podobne veľká hniezdna populácia druhu v intraviláne mesta ako je v Piešťanoch zatiaľ

nie je v iných mestách Slovenska známa. Predpokladám, že je to do veľkej miery ovplyvnené polohou mesta, hlavne piešťanských mestských parkov ako aj kúpeľného parku, ktoré priamo nadväzujú na lužné lesy v povodí rieky Váh kde druh bežne hniezdi. Avšak je pravdepodobné, že holubovi hrivnákovi a jeho osídľovaniu miest a obcí sa doteraz na Slovensku nevenovala väčšia pozornosť. Je zaujímavé, že k synantropizačnému procesu došlo v Českej republike (podobne aj na Slovensku) v porovnaní napr. so susedným Nemeckom, alebo Poľskom (tam už pred 150 rokmi) veľmi neskoro (Šťastný et al. 2006). V uvedených krajinách dosahuje hustota hniezdiacich párov v intravilánoch už charakter semikoloniálneho hniezdenia. Aký trend na Slovensku nadobudne synantropizácia holubov hrivnákov sa pravdepodobne prejaví v nasledovných rokoch.

Pod'akovanie

Na tomto mieste ďakujem A. Krištínovi a P. Kaňuchovi za cenné rady a postrehy k rukopisu ako aj za recenzentom. Ďalej ďakujem M. Mucinovi za pomoc v prvých dvoch rokoch výskumu a tiež aj V. Kovačikovej, J. Lengyelovi a S. Pačenovskému za poskytnutie údajov.

Literatúra

- BIRDLIFE INTERNATIONAL 2004: Birds in Europe: Population estimates, trends and conservation status. BirdLife Conservation Series No 12. — BirdLife International, Cambridge.
- DAROLOVÁ A. 2002: Holub hrivnák (*Columba palumbus*). — Pp.: 349–350. In: DANKO Š., DAROLOVÁ A. & KRIŠTÍN A. (eds.): Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava.
- KANUŠČÁK P. 1986: Kvantitatívna a kvalitatívna skladba hniezdných ornitocenóz mesta Piešťan. — Vlastivedný spravodajca okresu Trnava 1986: 112–114.
- KANUŠČÁK P. 2007: Vtáky širšieho okolia Piešťan. — Balneologické múzeum, Piešťany.
- ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice. — Aventinum, Praha.

Došlo: 6. 7. 2008

Prijaté: 11. 11. 2008